

МОЛДОВА В ТВОРЧОСТІ М.М. КОЦЮБИНСЬКОГО

КРУГЛІЙ Людмила, доктор, ст. викладач (БДУ)

1. На шляхах історії молдовани часто сходились з різними народами, спілкувались з ними, разом долали незгоди. Крім економічних, політичних, соціальних і військових відносин українців і молдован одне з центральних місць у їх взаєминах займає духовна ланка.

Спільна історична доля молдован і українців обумовила перебування в Україні і у Молдові багатьох культурних діячів, митців, письменників: молдовани Петро Могила, Олександр і Богдан Петричейку-Хаждеу навчалися, жили або працювали у Львові, Харкові, Києві; українські письменники Котляревський І. П., Нечуй-Левицький І. С., Коцюбинський М. М. за час свого перебування на молдавській землі вкарбували золоті сторінки до історії красеного письменства обох народів.

2. Особливе місце в цій духовній ланці належить М. М. Коцюбинському, який перебував у Бессарабії з 1892 по 1895 рік і написав яскравий і талановитий «Бессарабський цикл» творів, пов'язаний з реаліями і подіями, що відбувались на теренах Молдови. В ньому письменник зумів детально і по-братньому відбиті і молдавську дійсність і психологію молдован.

3. Мабуть, в цьому випадку голос крові дав знати про себе: мати письменника – молдованка зі славнозвісного роду Абазів, котрі перебували в родинних зв'язках з гетьманом України Богданом Хмельницьким. В Молдові Абазі у дворі Дмитрія Кантеміра значаться у списках найшанобливіших і шляхетних родин.

4. До «Бессарабського циклу» М. Коцюбинського ввійшли 11 нарисів і оповідань: «Для загального добра», «Пе коптьор», «Відьма», «Помстився», «На крилах пісні», «Посол від чорного царя», «По люд-

ському», «Дорогою ціною», сатирична казка «Хо», нарис «В путах шайтана», етюд «Лялечка».

Всім без винятку цим творам властиві суто молдавські пейзажі, типажі, соціальні і психологічні колізії, атмосфера. «Зараз від дороги, загороджений очеретяним тином, починався Замфірів виноградник. Розкішні крислаті кущі з буйною лозою обліплені лапатим листям, вкривши підгір'я, спиналися на гору, звисали гірляндами над жовтим проваллям, що, мов глибока зморшка на чолі, перетинала пасмо гір... буйна лоза, немов наперекір усім межам, перелазила через тини, спілталась вусиками з сусідніми лозами... Здавалось, якась мугутня хвиля... п'ялась до гори, до тих жовтих шпилів, що дивились з своєї високості далеко за Прут...»(с. 114-115) «Кожен раз, коли сокира рубнула по виноградному корені або тріснула галузка, Замфір відчував біль у голові та серці, наче хто рубав йому мозок, краяв серце... Голову мені рубайте, не виноград!... голову!» (с. 142-143) «А до того і народ гарний: парубки, як молоді дубочки – пишні і горді, - ідуть повз пана й шапки не здіймають, дівчата стрункі, як кози і діти кремезні; молодиці хоч води напитися.»

У Коцюбинського досконале знання самих події, звичаїв, фактів, типів, національної психології персонажів, мальовничої молдавської природи. Це результат не тільки обдарованості, знання реалії, а й уміння вжитися в середовище, пройнятися певною національною стихією.

5. Коцюбинський влучно вставляє до контексту самі молдавські слова, що вживаються в монологах і назвах побутових речей, які надають твору особливого національного звучання, необхідного колориту, природності і переконливості. Цих слів, дотепних виразів небагато: *frate, masă, Domnul Dunezeu, fontîni*; молдавське прислів'я «*La cel bogat merge și dracul cu colac, de la cel sărac nici bou nut rag.*» Хто відчуває молдавську мову, той легко може переконатися, що М. Коцюбинському вдалося реалізувати латинську класичну максиму: «*Non multa sed multum*».

6. М. М. Коцюбинський в «Бессарабському циклі» не приховує і свого захоплення і любові до земляків-українців. «Біля возів ідуть чумаки, на пужално опираючись. То все високі, кремезні постаті у смоляних сорочках та штанях, закурених брилях або шапках високих. Згорда поглядають вони довкола, певні в своїх силах, байдужні до всяких життєвих незгод. Не турбує їх думка про те, що нікому доглянути їх у далекій дорозі, у чужій сторононьці... Нікому хустя випра-

ти, головоньку змити. Змиють чумакові головоньку дрібні дощі, а розчешуть густі терни, а висушить ясне сонце, а розкуйовдить буйний вітер... Воля чумакові, воля наймиліша...» (с. 105).

7. Молдова – це край, де віками сходились різні народи, і кожен вкарбував у його літопис свій родовід, свою історію, свою пісню.

In the theses the ways of a possible establishment of historical literary connections of the Ukrainian and Moldavian peoples are planned.

Література

1. М. Коцюбинський. Вибрані твори. – Київ, «Державне видавництво художньої літератури», 1957 р.
2. К. Попович. Сторінки літопису. – Кишинів, «Парагон», 1998 р.